

УДК 005.95/96

Коваль Сергій, Мельник Лілія

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (Україна)

УПРАВЛІННЯ КАР'ЄРОЮ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Koval Sergii, Melnyk Liliya

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil (Ukraine)

CAREER MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION: INFLUENCING FACTORS

Цифровізація стала одним із головних драйверів розвитку світової економіки у ХХІ столітті, кардинально змінюючи спосіб ведення бізнесу, управління ресурсами та розвитку кар'єри. Глобальні виклики, такі як пандемія COVID-19, війна в Україні та економічна нестабільність, прискорили процеси впровадження цифрових технологій, особливо у малому та середньому бізнесі (МСБ).

Малий бізнес, який займає ключову роль у створенні робочих місць та економічному зростанні, змушений адаптуватися до нових реалій цифрової економіки. Зокрема, виникає потреба у формуванні нових цифрових компетенцій, перепідготовці кадрів і створенні індивідуальних кар'єрних траєкторій. У цих умовах управління кар'єрою стає важливим елементом забезпечення конкурентоспроможності як для окремих працівників, так і для підприємств загалом.

Попит на фахівців, які володіють знаннями у сфері цифрових практик, пов'язаних з інноваційними процесами як фактором конкурентної переваги в корпоративному середовищі, надзвичайно зростає в Україні. За даними Мінцифри встановлено, що у 2023 році майже 93% дорослого населення України 18-70 років мають базові цифрові навички, а 38,0% дорослого населення опанували просунуті цифрові навички. 85% опитаних визнали, що люди з вищим рівнем цифрових навичок мають більше можливостей кар'єрного зростання (Дослідження цифрової грамотності в Україні – 2023).

Рис. 1. Результати опитування щодо ролі цифрових навичок у професійному житті, обсяг вибірки 2005 осіб

Цифрова трансформація впливає на всі аспекти професійної діяльності, створюючи нові виклики та можливості для розвитку кар'єри. Основні фактори, які впливають на цей процес, можна поділити на декілька категорій (табл. 1).

Таблиця 1. Фактори впливу на розвиток кар'єри

Група	Вид	Приклад
Технологічні фактори	Розвиток цифрових технологій	- швидке впровадження нових інструментів автоматизації, штучного інтелекту, великих даних і хмарних платформ змінює характер роботи та вимоги до професійних навичок; - виникнення нових спеціальностей, пов'язаних із IT, кібербезпекою, аналізом даних та цифровим маркетингом
	Автоматизація робочих процесів	заміна рутинних завдань автоматизованими системами скорочує попит на певні професії, водночас збільшуючи попит на спеціалістів із розвитку та управління технологіями
	Дистанційна робота та цифрові платформи	розширення доступу до роботи через фриланс-платформи та віддалені формати праці створює нові можливості для розвитку кар'єри незалежно від географічного розташування
Економічні фактори	Попит на цифрові навички	- сучасний ринок праці цінує працівників із знанням технологій, таких як програмування, робота з CRM-системами, цифровий маркетинг та аналітика даних; - підприємства малого бізнесу надають перевагу кандидатам, здатним швидко адаптуватися до технологічних змін
	Доступність онлайн-освіти	поширення платформ для навчання (Coursera, Udemy, Prometheus) дозволяє швидко здобувати нові навички та кваліфікації, необхідні для професійного росту
Соціальні фактори	Зміна підходів до управління персоналом	- кар'єрне зростання дедалі більше залежить від персональної ініціативи працівника, здатності вчитися та адаптуватися до змін; - підприємства прагнуть розвивати таланти всередині компанії, впроваджуючи програми менторства та професійного навчання
	Демографічні зміни	нове покоління працівників (Gen Z) має високий рівень цифрової грамотності, що впливає на попит на гнучкі формати роботи та розвиток навичок у цифровому середовищі
Освітні фактори	Розвиток концепції «навчання протягом життя»	кар'єрний успіх залежить від постійного оновлення знань і навичок через онлайн-курси, сертифікації та участь у професійних спільнотах
	Зростання ролі soft skills	навички, такі як емоційний інтелект, креативність, комунікація та лідерство, стають важливими в умовах, коли технічні завдання автоматизуються
Політичні та регуляторні фактори	Державні програми цифровізації	політика підтримки цифрової трансформації малого бізнесу та освіти (гранти, національні платформи навчання)
	Зміни в трудовому законодавстві	регулювання дистанційної роботи, захист прав працівників на цифрових платформах
Психологічні фактори	Сприйняття технологій працівниками	- страх втратити роботу через автоматизацію може впливати на мотивацію до професійного розвитку; - готовність до змін і адаптації визначає успіх у кар'єрі
	Кар'єрна орієнтація	особиста відповідальність за планування кар'єри, постановка довгострокових цілей і розвиток самоменеджменту

Розвиток кар'єри в умовах цифрової трансформації залежить від комплексної взаємодії цих факторів. Працівники, які зможуть адаптуватися до змін, постійно вдосконалюючи свої технічні та соціальні навички, матимуть конкурентні переваги на ринку праці. Водночас роботодавці, які інвестують у розвиток персоналу та цифровізацію процесів, зможуть залучати та утримувати найкращі таланти.

Варто зауважити, що виокремлення факторів впливу на розвиток ділової кар'єри є важливим з кількох ключових причин, зокрема:

- усвідомлене планування кар'єри, тобто, можна стверджувати, що знання факторів, що впливають на кар'єру (освіта, досвід, особисті якості, зовнішнє середовище тощо), дозволяє людині краще планувати свій професійний шлях, ставити реалістичні цілі та визначати шляхи їх досягнення;
- підвищення ефективності розвитку – виокремлюючи найбільш вагомі чинники, можна спрямувати ресурси (час, зусилля, кошти) на розвиток саме тих аспектів, які найсильніше сприяють просуванню в кар'єрі;
- адаптація до змін. Тут мова йде про те, що зовнішнє середовище постійно змінюється (технології, ринок праці, вимоги роботодавців), а аналіз факторів дозволяє вчасно адаптуватися та залишатися конкурентоспроможним;
- індивідуалізація підходів, згідно чого кожна людина має унікальні особистісні та професійні характеристики. Відтак, розуміння впливових чинників допомагає обрати саме ті стратегії, які найкраще пасують до конкретної ситуації чи особистості;
- управління ризиками – знання про бар'єри та негативні фактори (наприклад, дискримінація, невизначеність ринку, стрес) дозволяє заздалегідь готуватись до них і знижувати їхній вплив.

Отже, цифровізація не лише створює нові можливості для бізнесу, а й докорінно трансформує підходи до професійного розвитку та кар'єрного зростання. В умовах стрімких змін, які охоплюють як технологічну, так і соціально-економічну сферу, працівникам необхідно гнучко реагувати на нові виклики, освоювати цифрові інструменти, формувати актуальні компетенції та підтримувати високий рівень професійної адаптивності.

У цьому контексті виокремлення факторів, що впливають на розвиток ділової кар'єри, набуває особливого значення. Це дозволяє не лише краще зрозуміти механізми формування конкурентоспроможності на ринку праці, а й ефективно управляти кар'єрою – як індивідуально, так і на рівні організацій. Такий підхід сприяє розвитку людського капіталу, підвищенню продуктивності праці та сталому економічному зростанню в цифрову епоху.

Список використаних джерел:

1. Дослідження цифрової грамотності в Україні – 2023 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023.pdf.
2. Лозовецька В. Фактори та проблеми, що впливають на кар'єрний розвиток сучасної особистості. *Молодь і ринок*. 2019, №9 (176). С. 44-50.
3. Лозовецька В.Т. *Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах*: монографія. Київ: 2015. 279 с.
4. Маслова К. І. Планування та розвиток успішної кар'єри. *Академічні студії*. Серія «Педагогіка». 2021. № 4, ч. 2. С. 171-175.
5. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Формування системи управління діловою кар'єрою персоналу на засадах логістичного підходу [Електронний ресурс]. *Ефективна економіка*. 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/36.pdf.